

BUDA-PESTA

7 Mart. st. v.

19 Mart. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 10.

ANULU XII.

1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Popórele Daciei inainte de colonisarea romana.

IV.

Celtii.

Spre vestu-nordulu Europei se ivescu popórele Celtice deja pe la inceputulu erei istorice. — Homeru, (Secl. XI a. Cr.) a carui cunoscintie geografice spre Europ'a nu se estindeau mai departe decâtu pe litoralile mării mediterane si a pontului, — tiene, cà d'a supra Thraciei ce cuprindea totu continentulu european, urméza Oceanulu atlanticu, pe a carui vadu se estindu gintile Cimerice. ¹⁾ — Herodotu (Sec. V a. C.) inca nu sciá mai multu de câtu atât'a, cà Istrulu curge din tiér'a Celtica tocmai de la Pyrene ²⁾, apoi cà tiér'a, ce se chiama Scythi'a (européna), a fostu mai inainte a Cimeriloru ³⁾.

Din aceste date mai vechi se vede apriatu, cà Europ'a centrala incependu de la Chersonesulu Cimericu pana in peninsul'a pireneica a fostu impoporata mai antâiu de gintile celtice.

Toti ethnologii mai noi ⁴⁾ convinu intr'

¹⁾ Odys. 11. 15. 16. 19. etc. si Eratostene in Strabo II. 74.

²⁾ Herod. II. 33. Elu numesce Pyrene cetate; credu inse, cà numirea de Pyrene are referintia la muntii pireneici, cari stau in concatenatiune cu Alpii, si acestia cu Carpatii.

³⁾ Herod. IV 11. 12.

⁴⁾ Zeuss: Gramatic'a Celtica 1853. Idem: Die

aceea, cà Celtii sunt de soiulu indo-europeanu, si cà timpulu sosirii loru in Europa cade in er'a ante-istorica. De aceea, nefiindu cunoscuti alti locuitori istorici ai Europei inainte de Celti, acestia cu totu dreptulu se potu considerá de authochtonii acestei parti a pamentului. Acést'a se justifica si prin inaintarea loru mai departe spre occidente, apoi prin remasitiile archeologice, si linguistice.

Concatenarea muntiloru indici cu ramur'a taurica prin Asia mica ⁵⁾ pana la Bosforu, si de ací mai de parte a muntiloru emici, carpatici si alpici pana la Pirenei, a datu pentru migratiunea loru in Europa calea cea mai naturala.

Pe unde in acésta directiune a caletoriei loru se afla primitivele unelte si ornamente de pétra si de bronzu, séu pe unde se mai gasescu pocimpi de lemnu pentru locuintiele d'a supra locuriloru paludinóse, si primele incercári d'a scóte metale din munti si in fine pe la cari popóre din acele regiuni se afla elementele limbei celtice etc. etc. pe acolo sunt si urmele Celtiloru.

Deutschen und die Nachbarstämme 1837. — Diefenbach: Celtica 1857—41. Idem: Origines europae 1857 s. a. — Pelloutier, in ed. Purmann: Aelt. Gesch. der Celten 1784. — Radloff: Neu Unt. der Celten 1822.

⁵⁾ Strabo II. 118.

Din contra, fiindu artea nautica pe timpulu inmigratiunii Celtice spre Europa inca nedesvoltata — celu multu numai d'a puté trece de la o ripa la alt'a pe câte unu fretu séu ríu mai angustu — urmele de navigatiune pe marea deschisa sunt d'a se considerá cá proprietate a popóreloru posterióre inmigratiunii Celtice.

Din tóte aceste combinatiuni deducemu, cá prim'a descalecare a Celtiloru din Asia in Europa a fostu peninsul'a thracica. Asiá Lyell in Büchner's *Alter des Menschengeschlechtes*, — Peschel *Völkerkunde* (Leipzig 1874.)

De ací suindu-se spre Istru, unii au apucatu pe d'a supra sinului Adriaticu spre Italia, si mai departe pe d'a supra sinului Liguricu in peninsul'a Pireneica (Gallia si Hispania.) — Altii trecându Istrulu, s'au latitu pe langa Pontu pana in Chersonesulu Cimericu (Crimu)⁶⁾ si pe Dunare in susu pana in Bosnia si Elvetia, apoi pe Rinu in susu pana in Belgia. De ací, mestecati cu ramur'a galica si bretonica, au trecut in peninsulele Albionului (Britania, Scotia, Irlandia.)

Cumca la o ginte venita asiá de departe si estinsa pe unu terenu asiá de imosant in decursulu atátoru secli necunoscuti istoriei, migratiunea acést'a a trebuitu sè fía sucesiva, si grupata in mai multe turme si trupe, cari au compusu diferite popóre, de si de una si aceea-si origine, totusi acum diferite un'a de alt'a : e o consecintia pré naturala, provenita din indelungarea timpului si departarea spatiului; si dupa ce ele in estinderea loru acést'a se intalnira si strimtorira despre meridie de coloniile gintiloru nautice ale Pheniciloru, Phrygiloru, Eleniloru etc., éra despre nordu de popórele Germane si Scytho-Sarmatice; fluctuatiunile migrative ale loru au trebuitu sè fía diverse si multifarie, incátu Strabo geografulu i afla deja in decursulu periodului postu-herodoticu (secl. V—I. a. Cr) miscandu-se intr'o directiune retrograda de catra occidente

⁶⁾ Posibilitatea nu e eschisa, cá o parte din Celti sè fi inmigratu in Europ'a, prin muntii caucasici intre laculu Caspicu si ponticu, pana au trecut fluviulu Tanais. Dar pentru probabilitatea acestei supositiuni n'avemu nici unu argumentu, afara de cumva admitemu, cá amazónele de pe la riulu Termidon, cari trecându la Scythi cu acesti'a — dupa Herodotu — au produsu pe Sarmatii dintre Don si Volga, sunt — cá si Alazonii dintre Dnistru si Dnipru — remasitie Celtice. — D. Calimachiu in „Revist'a Contimporana“ II. 4. face din Amazone — Dace, éra pe Dacii-Scythi, ceea ce dupa parerea mea e o eróre.

spre oriente pana la Delphi (secl. VI—III.) si d'ací trecuti in Asia mica.

De ací vine, cá astadi sciinti'a ethnica classifica popórele celtice in mai multe grupe, tulpine si rami, a nume : mai antáiu : *Grup'a Gallica* (Vallica, Valahica) prin Italia, peninsul'a pireneica si in parte insulele britanice; a dóu'a *grup'a Cimerica*, incependu de la Crimu pe Dunare in susu si pe Rinu in josu si in parte insulele britanice; a trei'a *grup'a Gallatica* prin Asia mica.

A. *Grup'a Galica* séu *Celtii mediterani*. Acést'a se ramuresce in :

a) *Celtii italici* anticí, precum sunt Aboriginii, Ascanii, Meonii⁷⁾ s. a. cari au strabatutu mai antáiu din partea nordica d'a lungulu Italiei in josu, pana s'au intalnit cu coloniile feniciane si grece, sosite pe apa si latite pe litoralí. Din amestecarea si amalgamisarea acestora s'a formatu elementulu italo-latinu;

b) *Celtiberii* prin Spania, cari occuru in mai multe grupe, precum *Celticii* prin Lusitania (Portu-galia), *Galaicii* prin nordu-vestulu Spaniei; *Celtiberii* prin Castilia pana catra fretulu Gadeticu (Gibraltar), cari se considerau de cei mai vechi locuitori ai Iberiei, si cari, dupa traditiunile mitologice, venisera mai antáiu in contactu cu coloniile aventurosului Hercule si Odysseu (2800—2300 a. Cr.), laudandu-se, cá posedu o literatura de siese mii de ani;⁸⁾ in fine *Vasconii* (bascii) prin muntii pireneiloru;

c) *Galii proprie disi* prin Galia, grupati in *aquitani* spre sud-vestu, a caroru limba e mai aprópe de cea Celtiberica⁹⁾ si se ocupau cu metalurgi'a; *galii lugdunensi* in partile nordu-vestice; *galii narbonensi* spre Italia; *galii belgici* spre Rinu;

d) *ramulu britanicu*, sub-impartitu in bretoni, valesi, cimeri, caledoni, iberi etc.

e) *Galii Cisalpini*, cari trecându Alpii din Galia propria disa, au inceputu mai antáiu reactiunea migrativa de catra occidente pe oriente, nevalindu mai antáiu (secl. VI. a. Cr.) peste Italia si (in secl. III.) si peste Thracia pana in Asia mica.)

Tóte aceste popóre celto-galice, fiindu subjugate de Romani, s'au latinisatu in cea mai mare parte a loru, asiá in cátu acum numai prin Britania se mai afla urme de ei, cari inca

⁷⁾ Rottek *Weltg.* I. 200. — Gatterer *hist. U. sinchr.* II, 149.

⁸⁾ Strabo III 157—158.

⁹⁾ Strabo IV. 190.

vorbescu d'oue dialecte Celtice, celu gaelicu si celu cimericu.

B. *Grup'a Cimerica*. Din datele mai susu citate ale lui Homeru si Herodotu amu vedutu, cà o parte din Celti, trecuti din Thracia peste Istru, s'au latitu pe marginea Pontului pana in Chersonesulu Cimericu (Crimu), in vecinatatea Scythiloru; langa cari au locuitu aprópe de o m'ia de ani (1534—634 an. Cr.), marginindu-se unii de altii prin fluviulu Tanais (Don)¹⁰.

Pana candu asiá dara Cimerii nu fura impinsi din tier'a loru d'a supra Pontului prin popórele Scythice despre o parte, éra despre alt'a de catra meridie prin popórele thracice: tóte tierile Europei centrale, incependu de la Tanais spre occidente d'a lungulu Istrului si a Carpatiloru pana la Rinu si la Alpi, unde se intalniau in continuitate cu fratii loru Gallici, au fostu locuite de grup'a Cimerica.

Acésta grupa se manifestá in trei trunchi principali, adeca alu *Cimriloru*, *Boiloru*, si *Panoniloru*, cu diferite ramuri:

Din ramulu Cimericu insemnàmu:

a) *Taurii* din peninsul'a taurica (Crimu) numita de la unu picioru de munte — *tauru*, care stà in concatenatiune peste Bosforulu Cimericu cu muntii caucasici, si mijlocitu prin acestia cu caten'a muntiloru taurici din Asia mica;

b) *Celto-Scythii*, pe siesurile d'a supra pontului Euxinu d'a supra Pontului intre Tanais si Tyras (Dnistru), ocupate mai tardiu de Scythi. Scythii, dupa cum vomu vedé mai pe largu la rubric'a acestora, invasionandu (secl. VII a. C.) a supra acestoru Celto-Cimerici, o parte din ei — pe Cimerii domni — i-au prigonitu pana in Asia mica la Synope, éra plebeii parte s'au impinsu indereptu spre occidente, parte cá agricultori s'au supusu de Scythi, intre cari insemnàmu pe *Callipidii*, *Allazonii*, *Gelionii*;

c) *Péucinii*, séu *Piceni*, cari locuiau locurile de dincóce de Tyras pana in Istru si Carpati (Romania si Besarabia) incependu de la delt'a Dunarei, numita de la dinsii Peuce, pana in muntii Piceni (Buceci). Acestia erau in cea mai nemijlocita atingere cu Tribalii din Mesia si si din tinuturile banatului Severinu.

La tóte aceste popóre celto-cimere, cari mai tardiu vinu si sub numirea de *Bastarni*,

vomu revení d'a vorbí mai specialu, candu vomu tractá despre Scythi si Thraci.

II) *Ramulu Boii-loru*. Acestia stau in continuitate cu ramulu Cimericu de la oriente, latiti din Carpati pana spre Rinu, specialisati in urmatórele ramuri:

1) *Cotinii*, *Carpaii*, *Teuriscii*, prin Carpatii dintre Galicia si Ungaria de astadi;

2) *Tectosagii* si *Volcii*, prin Moravia de adi;

3) *Boii* cu *Retii*, *Vindelicii* si *Noricii* (Strabo IV 206) prin Boemia, Austria, Bavaria si Tirolu etc.;

4) *Turgonii* si *Helvetii*, prin Baden si Wurtemberg, pana in Elvetia de adi si a.

III) *Ramulu panonicu*. Intre acestia occuru cele mai insemnate numiri speciale:

1) *Tauriscii*. prin Stiria;

2) *Carni*. prin Carniolia;

3) *Araviscii*. prin Ungaria occidentala;

4) *Latovicii*. prin Croatia;

5) *Scordiscii*. prin Slavonia si Bosnia pana la muntele Scordosu, de unde si-tragu mumele;

6) *Trivalii*. prin Mesia pe ripele Dunarei.

La acestia se mai potu adnectá si unele remasitie celto-ilirice, si tracice precum *Japodii*,¹¹ cu cari ne vomu intelní la tractarea thraciloru.

Intréga grup'a Cimerica. care — dupa cum amu observatu — de la peninsul'a taurica séu cimerica d'alungulu catenei muntiloru ce taia Europa in d'oue, s'au estinsu spre nordu-vestulu Europei, pana au trecut si in Bretonia, unde s'au intalnit cu Celtii galici (de aceea acolo si astadi d'oue dialecte celtice, celu gaelicu si cimericu), ba chiar si pana in Dania (care s'a numitu si Chersonesulu Cimericu, de unde Cimbrici germanisati au pornitu cu teutonii spre sudulu Europei, ciocnindu-se cu Romanii) — intréga acést'a grupa Cimerica s'a contopitu in elementele, ce au nevalitu mai tardiu peste ele. si a nume in slavi si in germani. De aci vine, cà slavii si germanii au luat nu numai fórté multe elemente din limbele celtice, mai cu séma numirile de locuri, munti, ape etc. dara au primitu si insusirea flectibilitatii limbei loru.

Aceste impregiuràri au sedusu apoi pe linguistii slavi si germani, precum Schaffarik, Grimm etc., de a rivalisá intre sine despre autochtoni'a elementului slavicu si germanu in

¹⁰) Herod. IV. 7 si Rotteck allg. Weltg. I. 2. 11 § 2.

¹¹) Urme de Celti prin Thraci'a se potu vedé la Strabo 207. 287. 296—298, 301—313.

partile Scythiei și a Daciei, ceea ce — după cum vom vedea la reasumarea și concludiunea elaboratului nostru — e cu totul falsu.

C. Grup'a Gallatica. După ce popórele cimerice se strimforira de către ostu-nordu prin gintile Scytho-Sarmatice și Germane, mai alesu după scoborirea Marcomanilor și Cimbro-Teutonilor de la marea germanica spre popórele celto-boice, aceste impinse asiá trecura Rinulu, Dunarea și Alpii, până în Gallia, éra de acolo cu acestia peste fretulu gallicu în peninsulele britanice, unde se afla remasítie gallice, belgice și cimerice până în diu'a de astadi, — parte scoborira a supra Italiei tocmai la începutulu desvoltării puterii romane, pe care numai gâscele capitolului împreunate cu virtutea civică cea curată a poporului republicanu romanu, o scapă de sugrumarea barbarismului gallicu; aceste popore gallice, după ce simtira man'a cea puternică română, apucara pe Istru, și d'ací prin Thracia în josu, până în Grecia la tesaurii oraclului Delphicu. De aci reinfranti trecura în Asia mica, unde urmele lor astadi mai existu numai în unele numiri locale, precum: Galli-polii, Gallatia, Gallileia, Gallata, Gallo-grecia etc.

Acestia au făcutu grup'a mai nou numita cea Gallatica; contopita în elementele popóreloru din Asia mica.

Din acestu conspectu sumariu alu popóreloru celto-galice și cimerice se vede, că numirea de Celti a avutu unu întielesu colectiv alu primiloru locuitori, ce au împoporatu Europa după er'a diluviana, latiti din partile muntóse ale Indiei, unde genulu umanu a fostu pe acele locuri înalte mai feritu de cutropirea evenimentelor diluviale și de esundările periodului ultimu de ghiacia în nordulu continentalu. Se vede mai încolo, că aceste popóre și-au pastratu afara de numirea colectivă de Celti, pe care etimologii o deduc de la cuvintulu Kelta, romanesce délta, mai multe alte numiri speciale de la locurile primitive și după departarea lor de la acele. Asiá numirea de Cimeri de la Cimeria (Crimu) o mai tienura și după trecerea lor în Britania, Dania etc. — Numirea de Boii a fostu între ei latita afara de locuinti'a lor prin Boemia și Rhetia, Vindelitia și Noricu, apoi prin Galia trans- și Cisalpina, ma chiar și în migratiunea retrogradă a lor spre Thracia etc. ¹²⁾

¹²⁾ Noi cutezăm a afirmá, că nu e neprobabilu, precum că etimologi'a numelui de boieru (nobilu) se reduce la popórele celto-boice, trecându de la acele la slavi și la daco-romani.

Dar mai tare a fostu latita între ei numele de Galu, și Valu, de unde apoi: Valesu, Velsu, Valonu, Falonu, Valh, Valah, Valachu, Vlachu, Vels, ce se sustinura și după latinisarea lor, atribuindu-se apoi acésta numire din partea germanilor și slavilor la tóte popórele pe atunci straine de ei, adeca la popórele latine. ¹³⁾

Asiá Tauriscii de la muntele tauru au datu numirea la Chersonesulu tauricu, și de acolo latindu-se ei prin Europa i aflăm cu acestu nume în multe locuri d'a lungulu muntiloru Europei medie până în Stiria etc.

Se vede mai departe, și aceea, că ei strimtorindu-se de către nordu de germani, de către ostu de sarmato-slavi, de către meridiu de elementele thracice și italice, s'au contopitu în aceste, remanendu d'abiá în estremulu occidentalu unele remasíte cari și-mai pastréza ceva din limba până astadi prin Vales, Vria, insul'a Manu etc.

În fine considerandu, că Dacia li-a statu în cale atâtu descalecării lor mai antâiu din partea Thraciei, câtu și a împingerii lor din partile cele d'a supra Pontului prin Scytho-Sarmati spre occidentu, resulta consecinti'a naturală, că primii locuitori ai Daciei au fostu popórele celtice. Acést'a se constatéza nu numai prin urmele celto-archeologice, de cari e plina Dacia, și prin numirile cele mai antice ale locurilor pastrate până astadi, ¹⁴⁾ dară și din unele date istorice, din cari se vede, că și după ocuparea acestor locuri prin daco-geți, unele popóre celtice, precum Bastarnii, Peucinii, Tribalii, Cesto-bocii (Celto-boii?), Anartii, Teuriscii (tauriscii) etc. ¹⁵⁾ vinu adese ori în contactu cu aceia.

Multe datine pastrate până astadi la locuitorii Daciei vechi au trecut de la Celti la Daci, și de la acestia la coloniile romane, apoi de la acestia la slavii meridionali. ¹⁶⁾

Cumca elementele celtice au avutu inriurintia indirectă a supra caracterului nationalu și a supra limbei daco-romane e consecinti'a nu numai a descendintei lor de la romani, a caror embriu se reduce la elementele primitive

¹³⁾ Despre acést'a vedi disertatiunea cea diligenta a dlui S. Mangiuca în „Albin'a“ 1866, începudu de la Nr 83.

¹⁴⁾ Vedi: Akner, Müller, Mokesch, Ioanu Maiorescu, Boliacu etc.

¹⁵⁾ Ptolomeu Geogr. LIII c. 8.

¹⁶⁾ Din respectulu datinelor salutăm scrutările cele diligente ale Dlui Dr. Marienescu; i tragemu înse atentiunea a le compará și cu datinele Celtice.

aleitalo-celtiloru : dara si a contactului loru dupa descalecarea in Dacia cu popóarele aflate aci, precum vomu vedé mai bine dupa ce le vomu luá si pe aceste la o revista fugitiva.¹⁷⁾

(Va urmá)

Oh! lasa-me!

Oh! lasa-me in pace,
Ce vini in calea mea!
Sè patimescu ti-place,
Sè vestediescu asié?

Candu vedi c'a ta privire
Asiá m'a farmecatu

Oh! déca n'ai tu mila
De bietu sufletulu meu;
Aibi celu putinu dar frica
De naltulu Dumnedieu!

Catinca.

Caletoría de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

Acestu dythirambu alu glontiului de tunu fu intimpinatu de „hurrah“ entusiastice si de goliri de punch.

Inse cestiunea trebuiá sè se desbata se-

Buffet

fostulu ministru-presiedinte alu Franciei.

Mi-spuni cà fericire
Eu n'am de asteptatu.

Tu ridi d'a mea durere,
Si vini sè o maresci;
In locu de mangaiere,
Mereu me mai ranesci.

Audiffret-Paschier

fostulu presiedinte alu adunării nationale francese.

riosu. Problem'a erá acést'a : a dá glontiului o repediune initiala de 12,000 yardi.

Unu membru alu comisiunii, generalulu Morgan, care in batalia a fostu membru alu comitetului observatoriu, fu inviatu d'a descrie repediunile cele mai mari obtinute pan' acuma.

Si dinsulu spuse, cà Columbiadulu (ast-felu au numitu americanii tunurile de cele mai vaste calibre) lui Rodman, cu care s'a facutu incercare la fortulu Hamilton, langa New-York, a aruncatu unu glontiu de jumetate de tona la o departare de siese mile marine, si inca cu o iutime de 800 yardi in o secunda, — unu

¹⁷⁾ Avemu de a indreptá urmatóarele erori de decopiere: pag. 75 la nota nr. 26 pune not'a 31, la 27 Herod. VII 111, — la 28 pune not'a 26 si 27 cu Her. I. 94, — la 29 pune not'a 28, — la 30 not'a 29, la 31 not'a 30, — pag. 76 in locu de preotii biseni, preotii *besi*, pag. 86 colum'a 2, punctulu 2, in locu de eramica, iranica.

resultatu acést'a, de care Armstrong si Palliser in Anglia nici odata n'au obținutu.

Acést'a erá cea mai mare repediune obținuta pan'acuma!

Dar acést'a trebuia multiplicata de cincispre-diece ori. Despre ast'a inse mai tardu: la cestiunea pravului (erbei) de pusca!

Acuma atentiunea trebuia se se indrepte la marimea glontiului.

Presedintele Barbicane voia ca glontiulu se se faca atatu de mare, incatu acel'a se atraga atentiunea nu numai a locuitorilor din luna (de cumva sunt de aceia,) dar inca si de pe pamentu se se pota urmari cu ochiulu liberu, — de si nu intraga caletoria, dar celu putinu partea din urma a acesteia, candu adeca va sosi in luna.

Cu perfectiunea de acuma a tuburilor optice, avendu deja telescopi, cari de 6000 de ori marescu obiectele, suntemu in stare a aduce lun'a la o departare de siese-spre-diece mile mici, adeca o vedemu asiá marita, ca si candu s'ar afla numai la atat'a departare.

E bine, la o astu-felu de departare, unu obiectu cu diametru de siese-dieci de urme se pote forte bine vede si studia.

Inse unu diametru de siese-dieci de urme ar fi pre mare. Dar este unu mijlocu de ajutorare. Telescopulu se va asedia pe pisculu unui munte forte innaltu; astu-felu desimea aerului pamentescu neimpedecandu strabaterea luminii lunei, aceea va apare multu mai luminosa, si prin urmare si unu obiectu multu mai micu va fi vizibilu pe suprafati'a ei.

Prin acést'a, cu acel'a-si telescopu s'ar pute face o marire de 48 de mi de ori, va se dica, lun'a s'ar pute aduce la o departare de cincii mile, candu obiectele nu trebuie se aiba decatu numai unu diametru de 9 urme, ca ele se se pota vede destulu de bine.

— Glontiulu nostru dara va fi de 9 urme. Unu glontiu cu diametru de 9 urme! Lucru ne mai pomenitu, de si putemu ceti de multe glontie grele. La asediulu Constantinopolei (1543) Mahomet II a intrebuintiatu pentru derimarea zidurilor glontie de 1900 de pundi. Er in Malta, pe fortulu St. Elm, a fostu unu tunu radialu, care scotea glontie de 2500 de pundi spre turcii atacatori, cari facura asediulu. In sfrsitu sub Ludovicu XI unu trescu a asvelitu o bomba, de si numai de 500 de pundi, dar de pe paretii Bastillei pana la Charenton. Colombiadele din Armstrong si Rodman inca asvelle bombe numai de 500 de pundi seu de jumetate de tonna; inse

deca greutatea e mai putina, cu atatu mai mare este departarea. Noi inse, cu ajutoriulu inaintarii sciintiei, vomu indieci greutatea glontieloru lui Mahomet si din Malta, si totu-odata si iutiela celora din Armstrong.

Tote aceste le-a disu Barbicane, carele — precum se vede — cunoscea atatu de bine istoria tunurilor, ca si teori'a si mecanismulu lor.

Se 'ntielege, ca ar fi fostu cu neputintia a versa massivu unu glontiu cu diametru de 9 urme, din caus'a greutatei sale gigantice; acela trebuia se se faca desiertu. Inse mai antaiu era se se decida materi'a si grosimea paretiloru sei.

Conformu proportiunii totu-de-una intrebuintiate, paretii unei bombe cu diametru de 9 urme, trebuiau se aiba o grosime de doue urme. Inse si asiá ar fi forte greu. Va fi destulu a da paretiloru sei numai atat'a grosime, ca se pota resiste apesarii gazului.

Deci urmaza intrebarea: catu de grosu are se fia paretile unui glontiu de feru de marimea data, deca acel'a nu pote se fia mai greu decatu 20,000 pundi?

Maston, matematiculu iute si istetiu calculatoriu alu comisiunii, in decursu de cateva minute a constatat, ca in astfelu de conditii ar pute se fia numai de doue linie grosi.

Si acesta grosime ar fi pre slaba, spre a pute resiste apesarii grozave a pravului de pusca.

Asia dara trebuie se se alaga altu metalu, mai usioru, nu ferulu.

Aram'a inca e forte grea. Barbicane a propusu aluminiulu, acestu metalu de nou descoperitu, care e albu ca argintulu, neschimbaciosu ca aurulu, venjosu ca ferulu, versatoriu ca aram'a si usioru ca sticla. La inceputu era forte scumpu; atunce unu pondu consta cate 1500 franci; apoi scadiu la 150 de franci. Acuma se pote capeta cu 9 dollari, adeca cu 48 franci si 75 centime.

Socii lui si-esprimara temerea, ca si asiá va fi pre scumpu; caci numai materialulu, doue dieci de mi de pundi, va consta aprupe la unu milionu de franci. De unde voru ave ei atatia bani numai pentru materialulu glontiu-lui? candu afara de acel'a cate si ce felu de spese mai sunt?

Barbicane inse surise, si dise:

— Nu ve ingrigiti de acést'a! Milioane numai catu voru bui in mijloculu nostru!

(Va urma.)

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

La alu treile pocalu Recitianu chiamà la o parte pe stapanulu casei, si i dîse:

— Iérta-me, frate, o mica rugare!

— Ce?

— Déca tu vei fi deputatu, indata vei ajunge omu cu inriurare pe la domnii cei mari.

— Si-apoi?

— Te rogu, sè vorbesci cu episcopulu nostru, sè me numésca assesoriu consistorialu.

— Bucurosu, frate.

Eusebiu Punteanu se uitá cu cód'a ochiului la acésta conversatiune, si cam sciindu despre ce putù fi vorb'a, la alu cincile pocalu dinsulu chiamà la o parte pe Stefanu:

— O rugare . . .

— Ce vrei sè fii? — lu-intrerupse Stefanu rîdiendu.

— Nu vreu nici o inaintare, nici o recompensa, pentru cà voiu votá cu tine. Dar fii bunu, déca te vei intelni cu episcopulu colo susu la dieta, spune-i sè-mi deie si mie unu brâu rosii!

— Si trei, frate, — dîse Stefanu rîdiendu.

Mic'a societate se aflá deja bine dispusa, candu intrá protopopulu Semproniu Plopescu.

Toti lu-salutara cu bucuria, si Stefanu lu-imbîa cu unu pocalu de rachia.

Acel'a nu-lu refusá. Luà pocalulu in mana, inse mai nainte de a bé, se folosi de ocaziune spre a rostí unu toastu imposantu, in care descrise istori'a Romanilor, incependu de la fondarea Romei si pana 'n diu'a de adi, pronunsiandu dupa olalta vr'o cincî-dieci si patru de nume de mari belliduci, diplomati, barbati de statu, si jurisprudinti, si incheiá catalogulu cu „amiculu nostru Stefanu Zimbranu, fal'a natiunii romane, pe care ni l'a datu Dumnedieu spre mangare.“

Entusiasmulu, care urmá acestoru cuvinte, fu mare. Cei presinti strinsera toti man'a lui Stefanu; ma unulu intr'atát'a se insufleti, încátu lu-si sarutá. Ceialalti vedîendu acést'a, voira sè urmeze si dînsii esemplulu, — inse Stefanu bagêndu de séma, cà ce atentatu onorificu i se pregatesce, sarí iute din mijloculu loru, si alergá in odai'a vecina, spunendu, cà are sè li aduca de acolo rachia.

Sositu acolo, elu mai antâiu si-periá hainele cam nelautite, si-sterse fati'a cam unsa, ambele aceste resultatulu insufletirii amiciloru sei buni, si-apoi se duse la oglinda, cà sè-si mai reguleze si perulu destulu de spêrlitu.

Inse abia statù acolo câte-va secunde, usi'a se deschise si intrá parintele protopopu Semproniu Plopescu.

— Indata o ducu, fiti pe pace! — i dîse Stefanu, gandindu, cà santi'a sa ne mai putendu sè astepte aducerea rachiei, vini sè védia de ea.

Inse parintele protopopu respunse:

— N'am vinitu pentru rachia. Din contra, te rogu sè binevoiesci a mai remanê putintelu aice!

— Pentru ce?

— Am sè-ti comunicu ceva.

— Secretu?

— Numai intr'atát'a, încátu nu privesce pe altii, ci numai pe mine.

— È bine, vorbesce!

— Te rogu de unu serviciu.

— Si acel'a?

— Am in Pesta unu frate, care studiéza la universitate. Scií bine, cà tat'a nu ni-a lasatu vr'o avere mare. Eu dara, de si lu-ajutoru, totusi nu-i potu traimite atát'a, càtu i-ar trebui lui, cà sè póta traí.

— Apoi elu nu-si câstiga nimica? Candu studiám eu la Pesta, lucrámu mai toti pe la advocati, si ni câstigámu o subsistintia modesta, dar de ajunsu.

— S'au schimbatu vremile acele, frate. Mai de multu tinerimea nóstra pretotu-indene traíá din lucrulu seu, si erá fericitu tinerulu, care se putea bucurá de câte unu stipendiu de 80—100 fl. Astadi inse lucrulu pare cà a esitu din moda; ér stipendiile, de si s'au inmultitu si urcatu, totusi nu ajungu. Frate-meu nu are stipendiu . . .

— Va sè dica, sè-i dau eu?

— Ce vorbe, frate! De unde asiu puté sè am eu curagiulu a te incomodá cu asiá ceva?!

— Ce vrei dara?

— Te rogu, cà déca vei merge susu la Pesta cà deputatu, sè primesci pe tinerulu acest'a in casa la tine, sè-i dai cvartiru si vîpflu, si-apoi sè-lu intrebuintiezi de ajutoriu in lucrurile tale. Ast'a nu-ti va constá asiá multu. Pentru elu nici nu va trebui sè iei cvartiru mai mare, nici sè spesesci mai multu pentru vîptu.

— Nu-mi pasa. Me 'nvoiescu. Lu-voiu primí cu bucuria.

— Ti-multiamescu.

— Haidamu dara in odai'a cealalta, càci amicii nostri ne voru asteptá cu sete.

— Déca nu pe noi, celu putínu stiel'a cu rachia, — observá parintele Plopescu rîdiendu, si — dóra fara vointi'a sa — esprimandu pré fidelu adeverulu.

Ei trecura éراس in odai'a cealalta, unde ceialalti i asteptau cu paciintia incordata.

Cimbrudanu i intimpiná, aredicandu catra ei butel'a de rachia desiérta, si dicêndu in gluma:

— Desiertatiunea desiertatiuniloru!

— Nu ve spariati! — respunse Stefanu, — éta v'aduceu un'a plina!

Cimbrudanu apucá butel'a plina de rachia, umplù iute tóte pocalele; éra parintele Plopescu, cà nu cumva cine-va sè-lu intréca, luà indata in mana unu pocalu, si dîse urmátoriulu toastu:

— Ridicu pocalulu meu intru sanetatea scumpului, iubitului si adoratului nostru candidatu de deputatu!

— Sè traiésca! — strigara toti de odata.

In momentulu acest'a intrá Bumbescu.

La vederea lui, Stefanu abia si-putù ascunde unu zimbetu, si si-dîse:

— Dar óre acest'a ce va cere de la mine?!

Bumbescu zarindu o societate asiá numerósa, si deja atátu de bine dispusa, pare cà nu se bucurá de felu, cà si candu ar fi doritu sè gasésca a casa numai pe Stefanu singuru.

Societatea inse nu observá acést'a. Vedîendu-lu, toti lu-intimpinara cu strigate de entusiasmu; éra Cimbrudanu luandu in mana unu pocalu plinu, se apropiá de elu, si dandu-i-lu in mana, i dîse:

— Bine ai vinitu!

Bumbescu bagându de séma, că aice trebue sè beie, de cumva nu voiesce sè fîa stropitu cu rachia, prinse pocalulu si lu-goli.

— Dar ce e nou? — lu-intrebà Stefanu.

— Nimica, afara de cele vechi. Alegerea ta e sigura. Poporulu te adóra. Mai alesu ungunii sunt fòrte entusiasmata pentru tine.

— Me bucuru! — respunse Stefanu cu nepasare.

— Intr'aceea eu am vinitu la tine sè-ti imparțiescu ceva.

— Stau la dispositiunea ta. Aice, séu sè ne retragemu in odai'a laterala?

— Ceea ce ti-voiu spuné, nu va interessá pe domnii acestia.

— Asiá dara haidamu!

Si dinsi esîra in odai'a laterala.

Acolo Bumbescu începù:

— Frate Stefan, am o rogare. Scîi prè bine, că am unu nepotu susu la Pesta, care a invetiatu stenografi'a. Te rogu esoperéza, déca vei merge la Pesta, că dinsulu sè fîa aplicatu cá stenografu la dieta.

— Incátu voiu puté folosi in privinti'a ast'a, bucurosu!

— Multiamu!

Si dupa aceste ei se rentórsera la amicii lor, cari si-petreceau fòrte bine, si cari se mai sporira cu unulu, unu tineru avocatulu dintr'unu orasiu de provincia, Aureliu Pompilescu.

Stefanu lu-salutá cu cea mai intima bucuria, elu inse i respunse cu recéla, ceea ce facù a supra lui o impressiune neplacuta.

Ceialalti nù observara acést'a, căci pe atunce deja multe pocale se desiertasera.

Cu tóte aceste Stefanu se silì a primì pe amicul seu cătu mai afabilu, căci nu-lu vediusce de multu si i erá unu prietenu intimu.

In urma apoi si acel'a, par'că uitá seriozitatea sa din inceputu si intre glumele amiciloru sei imbracă o fatia mai vesela.

Parintele protopopu Semproniu Plopescu, care numai atunce erá deplinu fericitu candu putea sè pronuncie vr'unu toastu, nu putù remané multu timpu in linisce, ci folosindu-se de entusiasmulu generalu si-inchinà, pocalulu — dóra a cincispre-diecea óra — intru sanatatea lui Stefanu, „carele prin candidatur'a sa a datu proba de cea mai innalta intieptiunea politica.“

Tóte pocalele fure ciocnite, numai unulu remase pe mésa. Aureliu Pompilescu nu beù.

— Eu, fratiloru, — începù elu, — inca dorescu, cá amicul nostru Zimbranu sè traiésca intru multi ani. Inse nu in calitatea sa de candidatulu de deputatu, ci cá omu, cá amicu alu nostru. In conditiunea din urma, elu merita stim'a si iubirea nóstra; inse cá si candidatu de deputatu, in form'a si cu program'a sciuta, dinsulu nu pòte sè mai aiba iubirea si stim'a unui Romanu. De aceea eu nu beu pentru sanatatea lui!

Aceste cuvinte produsera unu efectu mare. Amicii ceialalti ai lui Stefanu toti erupsesera indata in niste atacuri din cele mai strasnice, si erau p'aci sè-lu tóce in capu, de cumva Stefanu nu-i rugá sè incete, si sè-lu asculte in tacerea cea mai mare.

— Puteti sbierá cătu de tare, — continuà Pompilescu, — nu me temu de strigatele vòstre. Voi sunteti niste ómeni, cari n'aveti decâtu gur'a vòstra. As-

t'a vi e tóta sciinti'a si viteji'a. Dar apoi nu posedeti curagiulu opiniunii vòstre. Astadi strigati in gura larga, si déca ve sparia cine-va, mane ve pituliti cá niste poltroni. Mi-i gele numai de fratele Stefanu, carele nu e inca de totu coruptu, că este incungiuratu de astu-felu de fiintie ticalóse.

Cimbrudanulu crisi din dinti si voi sè sara spre Pompilescu sè-lu lovésca, inse Bumbescu lu-impedecà, dicédu:

— Lasati-lu sè incheie, căci apoi vomu face noi socotéla cu elu!

— Nu-mi pasa de amenintiarea vòstre!

— Las' că vei vedé, — reflectà Cimbrudanulu.

Preotii steteau in linisce, éra parintele protopopu si-cautá peleri'a, si vêsca iute pe usia afara.

— Dar cum ai curagiulu sè ne ataci asiá? — intrebà Bumbescu.

— Pentru că eu stau pe terenulu onórei, éra voi pe alu coruptiunii. Sunteti niste cameleoni politici, cari de frica si pentru interese materiale ve schimbati principiile, cá ómenii de omenia hainele. Ve atacu, pentru că ati têritu cu voi si pe amicul meu Stefanu Zimbranu. Sunteti niste infami.

La aceste vorbe Bumbescu si-perdù liniscea fortata. Apucá unu scaunu si voi sè tóce in capu pe Pompilescu.

Inse acést'a i apucà man'a, si cu o miscare istétia i sucì scaunulu, si prindiendu-lu de guleru lu-trênti spre usia.

Preotii vediendu scen'a acést'a, o luara la fuga, éra Cimbrudanulu se escusà, că are ceva lucru urgentu, si se duse si elu.

Bumbescu sosindu la usia, se puse in positura; si intorcédu-se catra Pompilescu, i dise:

— Insult'a ast'a numai prin sange se pòte spelá. Voiu tramite secundantii mei acusi.

— I-ai tramite, de cumva n'ai fi atátu de lasiu.

Inse Bumbescu se prefacù, că nu mai aude cuvintele aceste ale lui Pompilescu, ci se duse p'aci 'ncolo, uitandu-si in odaia si peleri'a.

Departandu-se ei, Aureliu adressà lui Stefanu urmatóriele cuvinte:

— Éta prietennii tei! Amicii cei buni! Feresce-te de ei si de svaturile lor pana ce inca nu e tardiu! Rentórce-te de pe calea gresita, pe care ai apucatu; séu vei avé si tu dispretiulu meu si alu tuturoru Romaniloru adeverati!

Si dupa aceste vorbe elu si-luà peleri'a si se departà, lasandu pe Stefanu sub impressiunea unei iritatiei din cele mai cutrieratórie.

X.

Amenintiarea cavalérésca.

Istori'a nóstra se continua la cas'a baronului Héthalmu.

Erá séra. Societatea, la care presidiase baronulu in serat'a baronului Bérczfalvy, se aflá tóta adunata, afara de tinerii de acolo. In loculu lor inse vinira altii, principalii capi ai cortesiloru, dimpreuna cu fostulu deputatu Camelonu Tufariu.

Conversatiunea firesce curgea despre miscările electorale, căci in timpuri de aceste la noi tóte cestiunile stagnéza, si nimene nu vorbesce decâtu numai despre alegeri.

Dintre tóte cercurile electorale din comitatu

cerculu Pruneni fu, de care se ocupau cu interessulu celu mai viu si onorabili membrii ai acestei societăți alese.

Dinsii, de si Zimbranu a primitu candidatur'a chiar si in contra lui Albinescu, totusi nu erau siguri de triumfulu causei loru, si se temeau, că poporalitatea cea mare a acestuia va fi in stare a refrange tóte opintirile loru de coruptiune.

Deci ori si cum, dar ei trebuiau sè faca pe Albinescu a renunці.

Dar cum?

Mijloculu care li-a parutu celu mai potrivit, candidarea in contra lui a fiitoriului seu ginere, n'a produsu rezultatulu speratu.

Elu a remasu neclatitu. A declaratu a stá si fatia de fiitoriulu seu ginere totu sub vechiulu seu stindardu.

Elu parea a fi unu omu, care nu are nici anima capabila de emotiune, — nici minte pentru coruptiune,

Si elu totusi trebuia sè repasiésca, de óra-ce la din contra caus'a se aflá in pericolulu celu mai mare.

Inse cu ce sè-lu silésca a repasi? Cu ce sè mai incerce a realisá acésta dorintia a loru?

Éta intrebarea ce si membrii acestei pré onorabile societăți si-o pusera mai de multe ori, fara sè póta gasi respunsulu doritu.

Conversandu ei astu-felu, intre altele Ugorkafay povesti, că dinsulu alalta séra a vediutu dimpreuna cu prietenulu seu Semmiházy, esíndu Aurora dimpreuna cu Zimbranu din locuinti'a acestuia.

Acésta impartesire picanta produse felu de felu de observatiuni piscatórie si satire muscatórie la adress'a bieteí Aurore.

— Dar dta glumesci, — dise baronulu-presiedinte, — dóra n'ai vediutu bine.

— Cum sè glumescu! — respunse Ugorkafay, — am vediutu fórte bine. Vorbésca si fratele Semmiházy si me demintiésca, déca nu graiescu adevuru.

— Asiá e cum disesi, — aprobá Semmiházy. Am vediutu si eu, cum a esítu amendoí din locuinti'a lui.

— Curiosu! — murmurá baronulu zimbindu.

— Cine ar fi crediutu ast'a despre Auror'a Albinescu! — dise érași baronulu totu zimbindu.

— Nici eu n'asiu fi crediutu, — aprobá Pörös Gábor, carele cá democratulu ce pretindea a fi, aprobá cu placere parerea unui aristocratulu.

— Eu nu me incredú nici intr'o femeia, — reflectá Semmiházy, — de multu a disu Shakespeare, că tóte sunt amagitórie cá valurile.

— Inse Aurora parea unu modelu de virtute femeiesca, — dise Ugorkafay. Eu asiu fi juratu pentru acést'a.

— Juramintele tale n'au mare pondu, — reflectá Pörös, — tu esti gata a jurá pentru ori si ce.

— Oh! oh! — protestá Ugorkafay. Nici odata n'am juratu falsu.

— Nici eu n'am disu, — respunse Pörös. Am voitu numai sè accentuezu atât'a, că tu pentru ori si ce nimicuri esti in stare a jurá.

— Dar nu luati lucrulu asiá seriosu, — se grabi baronulu-presiedinte a-i impacá. Tóta tréb'a e numai o aventura picanta. Apoi in urm'a urmeloru, Auror'a e mirés'a lui Stefanu!

— Apoi tocmai pentru că este mirésa, — dise Semmiházy, — ar trebui sè se pórté cu mai multa demnitate de starea ei.

— Mirésa? — observá o voce nóua, a lui Cameleonu Tufariu. Ve amagiti, fratiloru! Auror'a nu mai este mirésa. Séu celu puțin, ea nu este acuma mirés'a lui Zimbranu.

— Nu—u—u? — intrebarea toti cu mirare.

— Nu dieu! — repeti Cameleonu, — dar n'ati auditu voi inca acést'a istoria?

— Nu, — respunsera vr'o doi.

— Me miru, căci totu orasiulu o vorbesce.

— E bine, spune-ni dar ce s'a intemplatu? — intrebá baronulu.

— Numai atât'a, — reluá Cameleonu vorb'a, — că Albinescu, dupa ce a aflu, că Zimbranu a primitu candidatur'a si in contra lui, i-a retramisu anelulu de logodire.

Acésta impartesire inspaimantá pe toti, căci ea anunciá unu pericolu mai nou pentru reesitulu causei loru. Déca Albinescu a retramisu lui Zimbranu anelulu de logodire, prin acést'a a ruptu legatur'a de inrudire intre dinsii; prin urmare, cu atâtu mai puțin va repasi.

Candu desperatiunea ajunse asiá dicéndu la culme, unu indivídu care pan'ací nu vorbise nici unu cuventu, corespundintele diuaristicu, domnulu Árpád luá si elu cuventulu si dise cu voce solemna:

— Si eu am óre-cari informatiuni despre acésta afacere. Inse aceste mi-spunu, că cestiunea n'a ajunsu inca tocmai in stadiulu in care ni-o infatisiá amiculu nostru Cameleonu.

— Nu? — intrebarea unii, resuflandu mai usioru.

— Nu, — repeti Árpád. Ce e dreptu, Albinescu a decisu sè faca acést'a, inse inca nu si-a esecutatu vointi'a.

Acésta mai inspirá curagiu in cei de fatia.

— Asiá dara, — incepú Pörös, — caus'a nóstra nu e inca de totu perduta.

— Nu, nu, — dise baronulu-presiedinte.

— Se póte, că tu esti mai bine informatu, — dise Cameleonu cu vocea ambitiunii ofensate, — eu inse asiá scíu, că Albinescu a si facutu ceea ce a voitu si inca tocmai astadi.

Si cei de fatia érași si-perdura speranti'a.

Inse Árpád reluá vorb'a:

— Apoi chiar sè fia asiá, noi mai avem unu mijlocu, că sè silimu pe Albinescu la renunціare.

— Ce mijlocu? — intrebá Semmiházy cu mirare mestecata cu bucuria.

Árpád aruncá o privire de triumfu a supra societății in care se aflá, par că ar fi voitu sè dica: „Ce folositi voi fara mintea si intieleptiunea mea!?”

— Apoi dupa o pauza scurta incepú, fiindu ascultatulu de toti cu cea mai incordata atentiune:

— Tocmai acuma ati povestitu, că ati vediutu pe Aurora Albinescu esíndu de la Zimbranu dimpreuna cu acést'a.

— Da, da, — aprobá Ugorkafay.

— Éta dara arm'a cea mai buna, — continuá Árpád, — ce o putemu intrebuintiá in contra lui Albinescu.

(Va urmá.)

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Duminec'a 3-a din postu, Evang. Marcu Cap. 8, st. 35—38.

Dumin.	7 19	S. S. Ierom. Vasil., Ephrem, Eug. si altii
Luni	8 20	Par. Theophilact. Episc. Nicomidei
Marti	9 21	† S. S. 40 de martiri din Sevastia.
Mercuri	10 22	Sf. Mart. Codrat.
Joi	11 23	Par. Sofroniu patr. Ierusalimului.
Vineri	12 24	Cuv. Par. Teophanu marturisorulu.
Samb.	13 25	Aduc. riliq. St. Nichiforu arch. Const.

Unu concertu si balu romanescu in Clusiu.

Concertulu arangiatu de membri societății de lectura „Julia“ a junimei romane universitare din Clusiu, tinutu la 27 fauru a. c. st. n. insotitu cu petrecere de jocu, a fostu foarte animatu; elu oferi publicului participatoriu unulu din cele mai placute momente de distrageru.

Corón'a petrecerii o fece, cá cu ori ce ocaziune de atare natura, joculu nationalu „Calusieriulu“, care fu intimpinatu cu vii aplause chiar si din partea strainiloru cari inca onorara cu presinti'a, in frumosielu numeru, acelu concertu.

Din departare mai mare ne onorara cu presinti'a amabilele domnișore: L. Filipu si E. Manu din Tergulu-Muresiului, mai multe familie romane din giuru si cele din locu.

Deosebitu a atrasu atentiunea romana dómna Maria Ilesiu nasc. Sándor, care de si de origine magiara, totusi aretá unu viu interesu facia de totu ce e romanu, ba cu adeveratu simtiu romanu refrangea imputarile, ce le faceau unii dintre fratii magiari presenti la concertu, Romaniloru.

Societatea, petrunsa de simtiemintele cele mai curatu nationale, nu póte a nu esprimá multiamit'a cea mai caldúrsa onoratului publicu romanu atátu din locu, cátu si din giuru, care cu ori ce ocaziune a spriginitu-o si o spriginescu in intreprinderile sale cu tóta caldur'a.

Stimabilele dame romane cari ne onorara cu presinti'a, aretara deosebitu interesu facia de joculu nationalu „Calusieriulu“; consultandu-se cá pentru venitoriu sè se faca 12 parechi de vestminte nationale calusieresci pentru societate, cá sè nu fia necesitata a spesá in totu anulu pentru procurarea acelora de pe la Orastia, Sebesiu, Orlatu si alte locuri.

Deosebitu interesu aretara in acestu respectu respectabil'a dómna: L. Popu nasc. Filipu si resp. dómna Ana Popu nasc. Lemenyi, facèndu initiativ'a la acelu pasu si aretandu-se cá adeverate matrone romane, carora societatea le detoresce deosebita multimita si recunoscintia, cá unora cari s'au aretatu totude-una cá adeverate spriginitorie ale intereseloru ei, deosebitu inse cu ast'a ocaziune.

Pana candu natiunea romana va nutrí in sinulu ei atari fice, carora sè le zaca la anima atátu de tare inflorirea si prosperarea ei, atari matrone cari cu corpu cu sufletu sè se alipésca de totu ce e nationalu romanu, pana atunci póte inca sè se redice cu frunte senina in faci'a nationalitatiloru conlocuitorie — póte fi falnica de venitoriulu seu.

I. T.

Curierulu modei.

Budapesta 16 martisoru. Scump'a mea amica! De candu nu ti-am scrisu, éta cá se facu primavéra. Timpulu baluriloru a trecut, dar a sositu sesonulu concerteloru si alu serateloru private.

Dilele trecute am vediutu câte-va toalete facute pentru asemenea ocaziuni. Ti-voiu descrie unele din ele.

Rochia de taffetas vènetu-deschisu, cu slepu lungu, dinainte fodre si cu decoratiuni de dantele cu ciucuri. Talia pantierata cu cãrpa tiortiorata, dinainte cuprinsa cu o rosa. Pentru decoratiunea de peru s'a intrebuintiatu panglica vènetu si o singura rosa.

Éta si o alta toaleta: taffetas negriciosu inchisu. Din acésta materia s'a facutu rochi'a, manecile si puffurile; tunic'a e intr'una croita cu tali'a; éra fodrele din materia vargata chinois.

Ambele sunt niste haine foarte cu gustu. A dóu'a, gatita din lana fina, se póte intrebuintá si cá toaleta de preambulare. Tali'a si tunic'a acuma se facu adese ori din acést'a si se numescu tunica „princesse“ séu grecésca.

Nu sciu ce timpu este pe la voi, iubit'a mea? La noi inse pare cá suntemu in mijloculu primaverii. Unu publicu din celu mai elegantu unduleza in tóte dilele pe strad'a Vatiului si pe sermanulu Corso, care de o luna de dile si-scaldá picioréle in valurile Dunarii.

Damele au pusu mai tóte la o parte-blanele de érna. Cu tóte aceste inse nu se póte inca constată vr'o noutate in moda. Mod'a se creéza la Paris, si cele mai nóue creatiuni n'au sositu inca la noi.

Intre noutátile de pan'acuma sunt de amintitu velurile de creme si naframele.

Umbrele mici de primavéra inca se vedu deja in unele prevalii. Cele mai multe sunt albe, negre séu ecruben. Cele brodate sunt mai frumóse.

Dar sciu, cá tu vei fi ocupata cu conducerea lucruriloru din gradina. Incheiu dar aceste sire, rogan-du-te sè primesci asigurarea iubirii mele.

A ta

Alexandrina.

Bombóne.

Unu diariu unguurescu publicá unu articulu cumplitu in contra nemtiloru, numindu-i: boi, magari.

In urma inse constată, cá intre ei esistu óre-cari legaturi de afinitate, si la finea articolului le dise: „cumnati.“

*

Danaideloru le pare reu, cá nu acuma au infintiatu butea lor.

Ce buna ar fi acuma aceea de — banca unguresca!

*

Victoru Emanuilu cauta bani spre a-si platí datorfile; Sultanulu primesce reforme; Bismarek si-doresce ordinulu legiunii de onóre.

Fia-care omu acea si-doresce ce nu are.

*

Se spera, că oceanulu atlanticu va secă în timpu scurtu.

L'a inchiriatu unu fabricantu, care face negrêla pamfletistoru, — cari scriu in contra natiunii romane.

*

Unu parinte crudu!

Unu irlandesu fu condamnatu la mórte prin stréngu. Soci'a lui se duse la elu in ór'a cea de pe urma, si lu-intrebà:

— Iertá-vei, cá la esecutare si pruncii tei sè fia de fatia?

— Nu, — se resti condamnatulu.

— Asiu fi pututu scí ast'a, — respunse mam'a intristata, — nici odata n'ai permisu prunciloru tei vr'o bucuria.

CE E NOU?

Evenimentulu celu mai mare alu lumii in septemanile trecute au fostu alegerile pentru nou'a adunare nationala francesa. Acést'a s'au incheiatu, si rezultatulu a fostu intarirea republicei, căci majoritatea mare a deputatoru alesi apartine partidei republicane. Cu ocasiunea acést'a noi publicam portretulu lui Buffet, fostu ministru-presiedinte alu guvernulu de pan'acuma, — si alu lui Adiffret-Paschier, presiedintele fóstei adunari. La 8 martiu acést'a a incredintiatu puterile fóstei adunari — noueloru camere. Cu ocasiunea acést'a dinsulu a disu, că Francia, prin alegerile ce a facutu, a sanctionatu constitutiunea republicana.

Corpurile legitórie au tinutu ambele siedintie in decursulu septemanei trecute. Evenimentulu celu mai importantu a fostu respunsulu ministrulu Tisza la interpelatiunea deputatulu Polit. Siefulu cabinetulu de asta-data a respunsu moderatu, si numai candu luà si a dóu'a óra vorb'a alunecà érasu in cunoscut'a-i iritatiune.

Ap'a Dunarei scade, inse fórte incetu. In Pest'a noua si acuma stau inca 200 de case sub apa, — in Buda 450, in Buda-vechia 340. Numerulu celoru cútropite séu duse de apa inca se urca la sute.

Mormentulu lui Buteanu in periclu. Cetimu in „Albina“, că Crisiulu albu, crescéndu peste mesura, nu numai a esitu din alvia, facéndu multa paguba, dar a spelatu si ruptu si malulu seu, mai alesu tiermulu stangu, langa comun'a Gura-Hontiu, unde fu inmormentatu martirulu nationalu Ionu Buteanu si unde se redicase acestuia monumentu la 1869. Atátu monumentulu, cătu si mormentulu fericitulu Ionu Buteanu erau sè devina deci préd'a furiei undeloru, de nu cumva se afflau de indemana nisce ómeni curagiosi, cari la dispositiunea comisariulu de drumu trasera cu boii si scapara monumentulu din gur'a undeloru, ér cosciugulu cu osamintele, la dispositiunea judelui comunalu din Iosasielu, Mihailu Orece, a fostu scapatu chiar candu erá sè se surupe in Crisiu, si a nume prin curagiosulu transilvaneanu Petru Budea. Cosciugulu cu osamintele s'a depusu provisoriamente in cimiteriulu comunei Gura-Hontiu, pana candu adeca cultivatorii memoriei fericitulu martiru se voru svatui si voru decide, că unde sè se asiedie mormentulu cu monumentulu!

Urmárele cametei. Sub acestu titlu ni se im-

partesiescu din Lapusiulu ungurescu urmatóriele sire: Grünstein Iosef din Suciul inferioru, la 29 febr. sér'a intre órele 7 si 8 fu impuscatu prin ferést'a provediuta cu perdea. Elu a nefericitu, prin usur'a cea ne mai pomenita de 60—240—300 de percente, mai bine de trei sute de familie sarace. A fostu unu evreu fara sufletu.

Unu album curiosu. Printre curiositátile centenarulu de la Filadelfia, se va vedé figurandu unu album imensu, ce va continé autografele tuturor ómeniloru insemnati ai Uniunii, precum si a tuturor persóneloru ce voru asistá la deschiderea espositiunii. Acestu album va fi asiediatu la centru in Main-Bulding sub unu clopotu de sticla. Se va formá in acela-si timpu o colectiune de fotografiile tuturor aceloru ce voru dá autografulu loru. (V. Covur.)

Unu vinu de 1400 ani. Cu ocasiunea unoru sapatu pestrú asiediarea temeliei ospelului Fiorinulu de auru de la Essek, unu orasielu din Ungaria, nisce lucratori au datu peste unu felu de butoiu de plumbu. Destupandu-lu la unu fundu, gasira in elu o óla de pamentu in capacitate de patru lituru si plina d'unu liquidu negru si grosu. Gustandu din acést'a licóre, o gasira asiá de placuta, o beura tóta. Indata ei cadiura cá morti si fura dusi la spitalu, unde dormira mai multu de 48 óre. Archeologii din localitate, esami-nandu ól'a si putinulu licidu ce mai remase in ea, recunoscúra că vasele erau de fabricatiune romána si că contineau vinu. Deci fiindu că epoc'a romána s'a sfrisitu pe teritoriulu unde se afla adi Ungaria, aprópe pe la anulu 400 dupa Christ, sunt prin urmare vre-o 1400 ani de candu butoiulu trebue sè fi fostu ingropatu. E probabilu dar, că vinulu aflatu in elu este celu mai vechiu ce s'a vediatu pana adi.

Societati si institute.

Cu ocasiunea espositiunii din Filadelfia se va tiné unu congresu, cum nu s'a mai vediatu pana adi, intre cei mai celebrii siahisti din lume. Organisorii acestui congresu au scriu principaliloru siahisti din Europa, ceréndu-le adesiunea. D. Steinitz, atletulu Engliterei; d. Paulsez si Andarseen, alteti Germaniei, si d. Rosenthal, atletulu Franciei, au respunsu că se voru duce in Filadelfia sè continue lupt'a inceputa la Viena de doi ani. Siedintiele congresulu voru tiné celu putinu trei luni, pentru că jucatorii sè aiba pe fia-care septemana celu putinu dóne dile de repausu. Prinsori fórte mari s'au facutu deja la Paris si Londra. Primulu premiu din partea congresulu va fi de 100,000 franci. (Rom.)

Literatura.

A supra situatiunii. Colectiune revediuta si adausa de articoli si foisóre, de Ionu A. Lapedatu. Acést'a carticica s'a pusu sub tipariu si va aparé peste curéndu; ea se procura de a dreptulu de la autoriu, care se afla cu locuint'a in Brasiovu. Pretiulu e 60 cr. v. austr.

„Vocea Covurluiului“ apare in Galati, de 4 ani neintreruptu. Acestu diaru, ce apare in formatu mare, poseda unu serviciu telegraficu alu seu, publica in colónele sale articole politice interne si externe; articole sciintifice, literare, economice, juridice, etc.; reviste comerciale; varietati instructive si amuzante; cronice, etc., etc. In foiletonu romanurile cele mai frumoése. Pe la finea lunei februaru incepu publicarea unui nou si interesantu romanu: „Misterele Indiei.“

Abonatii noi voru primí, dupa cerere, tóte numerele de la începutulu aparitiunii noulu romanu. Abonamentulu: pe anu, 20 fr.; pe $\frac{1}{2}$ anu, 10 fr.

„**Higien'a si Scól'a**“ — fôia pentru sanetate, educatiune si instructiune, redactata de dlu dr. Paulu Vasici la Timisióra, a aparutu la 5 febr. Va esi odata in septemana. Pretiulu pe unu anu e 4 fl.

Din Clusiu ni s'a tramisu urmatóri'a brosiurica: „Transcomputarea usioru de intielesu a mesuriloru metriche si vechi,“ compusa si dupa autenticare edata de Carolu Bányay Literati. Pretiulu 20 cr.

„**Gazet'a medico-chirurgicala**“ a spitaleloru. Asiá se numesce unu diariu de sciintie, medicina, farmacia si veterinaria, care apare odata pe luna in Bucuresci, sub directiunea driloru A. Stzu si Dimitiescu-Severeanu, — si pe care lu-recomandamu atentiunii mediciloru nostrii. Acuma ese in anulu alu siep-tele si consta pe unu anu 10 lei, plus plat'a postei.

„**Olteni'a**“, care s'a redactatu la Craiova, dupa o incetare lunga, a reaparutu.

„**Economulu**“ si „**Fóia scolastica**“ din Blasiu, cari din lips'a abonantiloru erau sè incete la finea anului trecut, in 1/13 febr. renviara, ajutate prin concursulu consistoriului metropolitanu. Ambele aceste foi la olalta constau pe unu anu 5 fl., separatu câte 3 fl. Aparu de dóne ori pe luna. Redactorulu primei e dlu Stefauu Popu, ér alu celei din urma dlu I. M. Moldovanu.

T e a t r u.

La teatrulu Odeon din Paris, vinu pe fie-care anu atátu de multe piese de teatru pentru a fi cercetate de directoru, si acele ce voru fi gasite bune sè fia represintate, in câtu directorulu nici cà póte sè le studieze pe tóte. O dama autóre din Paris puse cu cine-va remasiagu, cà piesele cele mai multe tramise nici nu sunt macaru citite, si, pentru a dovedi acést'a, ea tramise directorulu acelu teatru unu pachetu intitulatu „Myrra“ comedia in 3 acte in versuri. In launtru inse ea puse si i se copiase unu capitolu din Coranu, in limba araba. Peste câte-va dile, ea primi de la directoru pachetulu inapoiatu pusu in alta invetóre, cu observatiunea urmatória: versuri usióre, dar actiunea e pré-incesta si interessulu nu destulu de sustinutu. „Ce e dreptu se si potriví acést'a cu unu capitolu din Mohamed. (Curier. de Iasi.)“

T r i b u n a l e.

Unu procesu curiosu. S'a inscrisu in dilele trecute la unu judecatoru de pace din Paris o afacere dintre cele mai curióse si pentru a caruia judecata nu ar fi de prisosu chiar tóta intieptiunea proverbiala a lui Solomon. Éta faptulu: Unu donna, trecédu diminéti'a printr'o strada din cartierulu Haleloru, fu apucatu pe neasteptate de unu stranutatu si se lasà a indeplini acést'a necesitate cu o astu-felu de fortia, in câtu inspaiméntu unu micu cane, care se aflá in cale-i. Canele incepu indata sè latre, apucându cu dintii piciórele unui magaru inhamatu la o mica carucióra de laptaria. Magarulu o luà a fuga, resturnà vasele cu lapte si óuele continute in carucioru si intrà in pravalí'a unui negutiatoru de portielane unde causà pagube insemnate. Acum negutiatorulu de portielane

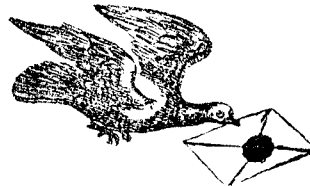
urmasesce pe laptaru, care recurge in contra proprietarulu canelui. Acést'a, la rëndulu seu, chiama in responsabilitate pe domnulu alu carui stranutatu violentu este caus'a primitiva a tutoru daunelor. Cum va decide judecatorulu! (Telegr.)

Suvenirea mortiloru.

Nicolae Sabinu, invetiatoriu in Dumbrava langa Halmagiu, a muritu la 27 febr., in etate de 36 ani.

Dionisiu Petri, invetiatoriu in Bogsia-romana, a repausatu la 18 febr., in etate de 57 ani.

Post'a Redactiunii.

Blasiu. Versurile tramise nu se potu admite pentru publicitate. Póte cà in prosa vei avé mai multu norocu.

Marsiulu lui Iancu. Sè nu profanámu memori'a martirulu nostru nationalu cu niste versuri de aceste, in care nu este nici o poesia, decâtu numai vorbe mari si bombastice!

Mus'a la Bosforu. Frase infflorate, cari voiescu sè dica multu, dar nu esprima nimica. Versulu incepe prin urmatóriele síre:

Si crivetiulu plana in doióse *siópte*,
Urla cu teróre pe velulu de nópte.

Si astu-felu continua pana in *sírsítu* din o gallimathia in alta. Invetia-te a scrie. cà sè te intielega si altii! Apoi studieza si *prosof'a*, càci se pare cà nu cunosci de felu acést'a.

Alba-Iulia. Intr'unu numeru óre-care i vomu face locu câtu mai curendu.

Blasiu. Dlu P. B. Menuntiusiurile tramise le vomu intrebuintiá in „Siedietóre“, unde acele voru fi mai potrivite.

„**Siedietóre**“, nr. 3, a aparutu la 1 martisoru si cuprinde aceste: Mei Romane! versu de At. M. Marienescu, — Cum sè ne facemu bogati! invetiatura de Marcu Emilianu, — Doca vragitóre, poesia de B. S. Podóba, — Dascalulu si badea Ionu, dialogu, — Cum sè ne hranimu caii, de plugarulu Isaia Schinteia, — Tenguirea talhariului, poesia de Gavrilu Micescu, — Vorbe de auru, culesc de Ioanu Croitoriu, — Hodoroescu si Troscu, dialogu, — Heptu si Basiu, dialogu intre unu satmarianu si unu banatianu, — Ciumelituru din Ardealu, de Alecsa Latesiu, — Ce e nou in tíera si in lume? si in sírsítu Calindariulu lunei. Acést'a fôia e cea mai respandita din tóte câte a aparutu pan'acuma in diuaristic'a romana. Dorindu a o mai lati intre poporu, càci ea desvólta gus-tulu de cetire in clasele cele mai de jos, rogámu pe toti cetitorii nostri, si deosebi pe aceia, cari vinu in atingere cu poporulu, a nume pe domnii preoti, notari si invetiatori, si pe toti carturarii poporulu sè adune abonanti din poporu! Pretiulu pe anulu intregu este numai 1 fl. Mai avemu inca esemplare complete si din anulu trecut. Pretiulu asemene 1 fl.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tierei nr. 39.